

Mallota tricolor Loew, 1871 – Kirjosurri Suomesta (Diptera, Syrphidae)

Martti Raekunnas & Sakari Kerppola

Raekunnas, M. & Kerppola, S. 2014: *Mallota tricolor* Loew, 1871 – Kirjosurri Suomesta (Diptera, Syrphidae) – Sahlbergia 20(2): 13-15. Helsinki, Finland, ISSN 1237-3273.

Hoverfly species *Mallota tricolor* Loew, 1871 is reported as new to Finland on the basis of two females. The first one was collected from an old willow trunk (*Salix alba* x *fragilis*) with a net in 1977. This specimen is deposited in the Natuurmuseum Brabant in Tilburg, The Netherlands. The second one was collected with a window trap in 2013. The trap was installed on a trunk of an old aspen (*Populus tremula*). The specimen is deposited in the private collection of MR. The former distribution area of this rare species includes Lithuania, Poland, Germany (possibly extinct), Belarus, the European and Asian parts of Russia, through Siberia to Kamchatka peninsula (Speight 2013).

Martti Raekunnas, Puhaltajarinne 4, FI-14500 Iittala, Finland; martti.raekunnas@aina.net

Sakari Kerppola, Hiihtomäentie 44 A 6, FI-00800 Helsinki, Finland; sakari.kerppola@helsinki.fi

Johdanto

Kirjosurri *Mallota tricolor* Loew on harvinainen, mutta läpi palearktisen alueen levinnyt komea kukkakärpänen, jota ei aiemmin ole ilmoitettu Suomesta. Lajista tunnetaan Suomesta nyt kaksi naarasta. Ensimmäinen yksilö löytyi jo vuonna 1977 Hämeenlinnasta, kun MR keräsi myrkkypistiäisiä vanhoilta hopeapajuilta Aulangon puiston rantatien varrella. Yksilö talletettiin haavilla hyvin paksurunkoisen, vanhan ja osin lahonneen hopeapajun (*Salix alba* x *fragilis*) rungolta. Puu on sittemmin hävitetty. Yksilö oli määrittämättömänä kulkeutunut hyönteislahjoituksen mukana Alankomaihin Brabantin luonnontieteelliseen museoon Tilburgiin. Museon kokoelmista lajin tunnisti hollantilainen entomologi Elias de Bree syksyllä 2013. Hän ilmoitti löydöstään ja lähetti kuvia yksilöstä toiselle kirjoittajista (SK). Kuvien

perusteella määrittäminen todettiin oikeaksi. Löytötiedot: EH. Hämeenlinna Aulangon puisto, 4.8.1977, 677:336, 1 ♀, M. Raekunnas leg.

Toinen yksilö löytyi Joutsenosta, kun MR selvitteli kovakuoriaisia varten viritettyjen runkoikkunapyydysten myrkkypistiäismateriaalia syksyllä 2013. Pyydykset olivat vanhassa onkaloisessa haavassa (*Populus tremula*) paahtaisen hakkuuaukon yläreunassa (kuva 1). Löytötiedot: ES. Lappeenranta (Joutseno) Vesikivi, 6771246:3591605, 1 ♀, 13.6. – 6.7.2013, Jussi Vilén ja Tom Clayhills leg.

Tuntomerkit

13–16 mm. Aikaisemmin on Suomesta tunnettu vain yksi suvun laji, turkkisurri *Mallota megilliformis* (Fallén, 1817). Sen pitkä karvoitus on kauttaaltaan yksivärisen kellertävää. Nyt

Kuva 1. Fig 1. Runkoikkunapyydyksiä Joutsenon Vesikiven onkalohaavoissa. Trunk window traps on the trunks of old aspens, Joutseno Vesikivi. (kuva: Jussi Vilén)

Kuva 2. Fig. 2. *Mallota tricolor* dors., EH: Hämeenlinna Aulangon puisto, 4.8.1977, 677:336, ♀, M. Raekunnas leg., Elias de Bree det., Sakari Kerppola & Antti Haarto conf. (photo: Reinoud van den Broek)

löydetyn lajin karvoitus on kolmivärinen. Etuselkä on valkoinen; scutellum ja 1. tergiitti ovat valkeahkoja; 2. tergiitin etuosa on niinkään valkeahko ja takaosa musta; 3. tergiitti on musta; 4. tergiitin etuosa on musta ja takaosa punaruskea; 5. tergiitti on punaruskea (kuvat 2–4). Kirjosurri muistuttaa läheisesti keskieuropalaista lajia *M. fuciformis* Fabricius, 1794. Tällä on kuitenkin karvaiset silmät (Speight & Sarthou 2013).

Pikasilmäyksellä kirjosurrin voi sekoittaa myös kimalaissurrin *Eristalis oestracea* (Linnaeus, 1758), mutta *Eristalis*-suvun lajeilla siipisuonitus eroaa: näillä marginaalisarka on suljettu, *Mallota*-suvun lajeilla avoin (Haarto & Kerppola 2007).

Elintavat

Mallota-suvun toukat ovat saprofageja. Ne elävät lehtipuiden laho-onkaloissa, tavallisesti muutamia metrejä maanpinnan yläpuolella. Lajit näyttävät suosivan onkaloita, joiden suuaukko on suhteellisen kapea. Tällaiset onkalot ovat usein osittain veden täyttämiä. Toukat talvehtivat. Lentoaika on kesäkuusta elokuuhun. Koiraiden on nähty kiertelevän kuolleiden tammenrunkojen ympärillä noin 2-4 metrin korkeudella todennäköisesti juuri kuoriutu-neita naaraita etsien (Menno Reemer in Speight 2013).

Levinneisyys

Liettua, Puola, Saksa (hävinnyt?), Valko-Venäjä, Venäjän Euroopan puoleiset osat ja Siperian kautta Kamtšatkan niemimaalle (Speight 2013).

Kuva 3. Fig. 3. *Mallota tricolor* sivulta (on lateral view)

Kuva 4. Fig. 4. *Mallota tricolor*: otsa (frons).

Kiitokset/Acknowledgements

Jussi Vilén ja Tom Clayhills antoivat ikkunapyydysmateriaalin ja habitaattivalokuvan käyttööme.

Kirjoittajan (SK) lisäksi Antti Haarto varmisti määrityksen. Hän myös ehdotti lajille osuvaa suomalaista nimeä.

We wish to thank Elias de Bree (Rotterdam Area, Netherlands) for the information of the species and Reinoud van den Broek for a permission to use his photos.

Kirjallisuutta

- Haarto, A. & Kerppola, S. 2007: Suomen kukkakärpäset ja lähialueiden lajeja – Finnish hoverflies and some species in adjacent countries. – Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2007. 647 s.
- Speight, M.C.D. 2013: Species accounts of European Syrphidae (Diptera), 2013. Syrph the Net, the database of European Syrphidae, vol.72, 316 pp., Syrph the Netpublications, Dublin.
- Speight, M.C.D. & Sarthou, J.-P. 2013: StN keys for the identification of adult European Syrphidae (Diptera) 2013/Clés StN pour la détermination des adultes des Syrphidae Européens (Diptères) 2013. Syrph the Net, the database of European Syrphidae, Vol. 74, 133pp, Syrph the Net publications, Dublin.